

Kelyje į savarankiškumą

Jonas Šimonėlis

Niekada Lietuvoje atskirų žmonių širdyse ir protuose nebuvo užgesęs noras matyti gimtajame krašte pilnateisiais šeiminkais lietuvius ir kitų tautybių dorus piliečius, laikančius Lietuvą savo Tėvyne. Šie pavieniai žiburėliai nuo praeitų metų rudens, o ypač aktyviai nuo šių metų vasario 16 d., būrėsi į diskusijų klubus, kurie birželio 3 d. Mokslų Akademijoje peraugo į visaapimančią judėjimą – susikūrė Lietuvos persitvarkymo Sąjūdis. Šis kaip audringa pavasario upė, augo, plėtėsi ir save suburdamas tautinio atgimimo ištroškčius lietuvius ir kitataučius, norinčius vienybės, per kurią matome savo pagrindinį tikslą – respublikos ekonominį savarankiškumą, įteisintą naują Konstituciją.

Nuleidus 24 d. anksti ryte Lietuvos persitvarkymo Sąjūdžio suvažiavimo vėliavą, išsiskirstėme su dvejopa nuotaika.

Viena – džiaugsminga, pakili. Suvažiavimas įteisino LPS kaip juridinį asmenį. Tautos atbudimas pasiekė kiekvieną Lietuvoje gyvenantį žmogų – suvažiavimui abejingų nebuvo. Pasiekėme tai, kas prieš pusę metų buvo neįgyvendinama svajonė – vienybė. Pirmą kartą pokarinėje istorijoje visai Lietuvai atvirą žodį tarė bažnyčios atstovai, Laisvės lygos išlikę kovotojai, ir kas visus labiausiai džiugino, tai Lietuvos TSR komunistų partijos lyderio A. Brazausko pareiškimas, jog mūsų tikslai – partijos tikslai. Nerimą kėlė, kaip reiks įgyvendinti suverenitetą, kuris tegali būti gyvastingas, jei jį maitins bent trys pagrindinės šaknys. Tai – pilietybė, žemė, jos gelmės, vandenys, miškai ir atmosfera, visas respublikos teritorijoje esantis nacionalinis turtas turi būti pripažintas LTSR nuosavybe – savarankiška valiuta.

Tai ir daugiau turi užtikrinti paruošta Lietuvos ekonominio savarankiškumo koncepcija, ir naujos Konstitucijos projektas. Visa tai turės išnagrinėti ir patvirtinti Lietuvos TSR vadovybė, kuriai reikės įrodyti ir apginti prieš TSRS vyriausybę.

Pasikeitus LKP CK pirmajam sekretoriui ir vienam kitam rajono sekretoriui pralaimėjus rinkimus, dar nereiškia, kad pasikeitė Aukščiausiosios Tarybos sudėtis. Ji, galima sakyti, pasiliko stagnacijos laikų sudėtis. Čia visai teisėtai kyla klausimai: ar sugebės dabartinės sudėtis Aukščiausiosios Tarybos deputatai suprasti siūlomus savarankiškumą užtikrinančius projektus ir juos įteisinti? Ar sugebės visa tai argumentuotai išaiškinti ir įrodyti sąjunginėms instancijoms?

Todėl visai priimtina yra Sąjūdžio seimo tarybos nuomonė: kol kas paruošti laikinos Konstitucijos projektą, kuriame būtų garantuoti laisvi demokratiniai rinkimai, iškeliant ne mažiau kaip 2 kandidatus į vieną vietą. Kad ateityje laukia sunkus ir išmąstymo reikalaujantis darbas mūsų vyriausybės, tą parodo ir paskutinis TSRS Konstitucijos paruoštas projektas, kuriame numatoma, nesutariant respublikinei Konstitucijai su sąjungine, viršų ima TSRS Konstitucija. Vadinasi, kokia bebūtų gera mūsų Konstitucija, ją automatiškai anuliuoja sąjunginė Konstitucija. Kad būtų atvirkščiai, reikės mūsų visų vieningo susitelkimo.

Lenino keliu, 1988, lapkr. 19